

DRIE ONDERNEMERS OVER HET VOLLE STROOMNET

'IK VRAAG ME ECHT AF: WAAR ZIJN WE TOCH MEE BEZIG?'

Ons stroomnet is vol. Ondernemers hebben daar last van: ze kunnen niet méér elektriciteit afnemen, of zelfs geen aansluiting krijgen. Dat betekent noodgedwongen toch fossiele energie gebruiken en vooral: stilstaan terwijl ze graag vooruit willen. Wie helpt hen?

ERIK BALTUSSEN (CHARLES RIVER)

'IK WIL GRAAG EEN DATUM HOREN'

[Charles River is een bekend laboratorium in Den Bosch. Op het High Tech Park, aan het eind van afslag 47 van de A59, doen zo'n zeshonderdvijftig medewerkers onderzoek naar de veiligheid van nieuwe producten, denk aan geneesmiddelen en vaccins, maar ook stoffen voor de land- en tuinbouw en de chemische industrie. De vraag daarnaar neemt wereldwijd alleen maar toe. En dus moet de Brabantse locatie van Charles River uitbreiden en vernieuwen, legt directeur Erik Baltussen uit. 'Ik zeg wel eens gekscherend dat het gebouw waar we in 1983 zijn begonnen energielabel Z heeft. Na vier decennia laboratorium- en onderzoekswerk is het op en aan vervanging toe.'

ENERGIELABEL A++++

Het plan is simpel. Baltussen wil een gloednieuw pand neerzetten op hetzelfde terrein, met energielabel A++++. Dat zijn vier plussen. Later wordt ook het oude gebouw vervangen door nieuwbouw. Alle benodigde vergunningen zijn al binnen. Voor de bouw, voor de activiteiten, de omgevingsvergunning. Baltussen: 'Een investering van zo'n 95 miljoen. Maar toen we vorig jaar juni overvallen werden door de netcongestieproblemen, hebben we op de pauzeknop moeten drukken.'

AFSPRAKEN MAKEN

En waarom? Omdat de directeur van Charles River niet weet of en wanneer ze de extra stroom kunnen krijgen die nodig is om het nieuwe complex te laten draaien. 'Ik wil graag een datum horen', zegt hij. 'Wanneer komt die stroom nou beschikbaar? 1 januari 2025 pas?

Prima, dan kan in ieder geval de schop de grond in. Maar die garantie krijgen we niet. Dus kunnen we niet gaan bouwen, anders zitten we met een gebouw waar je niks mee kan.' Tot grote frustratie van Baltussen en zijn collega's: 'We zijn nog geen stap opgeschoten. Iedereen begrijpt wat wij nodig hebben, maar op de een of andere manier zitten we toch gewoon vast. En dat blokkeert de hele vooruitgang.'

Die onzekerheid kan ook de tweehonderdvijftig extra banen in gevaar brengen die deze uitbreiding met zich meebrengt, zo voorspelt Baltussen. 'Onze collega's van het Amerikaanse hoofdkantoor vragen zich af waar we toch mee bezig zijn. Hoe kan het dat we in Nederland zoiets basaal als stroom niet kunnen regelen? Charles River heeft honderd-twintig locaties, met name in Noord-Amerika en Europa. Wij zijn in Den Bosch de enige locatie met dit probleem.' Dus kan het hoofdkantoor besluiten om ergens anders te bouwen, als de onzekerheid in Nederland aanhoudt. 'We hebben geen zicht op wanneer dit is opgelost. Twee jaar? Tien jaar? Als het tot 2030 zou duren, dan zijn we daar enorm teleurgesteld over, maar dan heb je tenminste een jaartal. Nu weten we niks.' Het gebrek aan duidelijkheid is volgens Baltussen 'een probleem in Nederland.' 'We willen toch met z'n allen verduurzamen? Elektrisch rijden, elektrische leaseauto's, elektrische warmtepompen in plaats van verwarming met aardgas. Er

Erik Baltussen (Charles River): 'We zijn nog geen stap opgeschoten'

moet voor 2025 heel veel gebeuren', aldus Baltussen. 'Ik hoop dat achter de schermen hard wordt gewerkt aan extra kabels, transformatorstations en het verhogen van capaciteit. Dat is echt nodig. En in de tussentijd is het fijn als de netbeheerder ons een uitleg geeft die we snappen en kunnen uitleggen aan onze stakeholders.'

ZONNEPANELEN

We kunnen wel wat doen, zegt hij. 'Zelf investeren we al in zonnepanelen, de eerste tweehonderdvijftig liggen er al en er komen er dit jaar nog vijfhonderd bij, daarmee gebruiken we een kwart minder tijdens de momenten waarop we de meeste stroom gebruiken. In de nieuwbouw zijn veel warmtepompen bedacht en ook nog koude-warmteopslag in de grond. Dat zijn allemaal manieren om duurzaam energie op te wekken.' Volgens de directeur doet het bedrijf er alles aan z'n CO₂-footprint te verkleinen: 'Waar het kan, vervangen we apparatuur door energiezuinige varianten. Ons energieverbruik is zo al met een procent of vijf gedaald. Alle kleine beetjes helpen. Maar dat is geen sluitende oplossing.'

Eén van de opties is om dan maar met dieselgeneratoren aan de gang te gaan. 'Om het gebouw op die manier van stroom te voorzien, maar het zou toch absurd zijn dat je een A++++ gebouw hebt, met een hele batterij dieselgeneratoren. Dat kan niet de bedoeling zijn. En het benauwt me dat door onduidelijke planning straks misschien specialistisch onderzoek, dat internationaal hoog staat aangeschreven, naar een ander land gaat en daarmee ook hoogwaardige banen.'

JOHAN PATER (AMARANT BAKKERS)

'DE GROTE VERDUURZAMING LIGT NOODGEDWONGEN STIL'

Vanuit het niets kreeg Johan Pater, directeur van Amarant bakkerijen, een jaar of twee geleden brieven van Liander en Stedin. De boodschap: vergeet je duurzaamheidsplannen maar, want het elektriciteitsgebruik van de bakkerijen kan niet omhoog.

Amarant heeft door heel Nederland drie grote broodfabrieken en een aantal kleinere. Het

familiebedrijf met in totaal vijfhonderd werknemers levert veel aan supermarkten. Alleen al één van de drie grote fabrieksbakkerijen bakt elk uur vijfendertighonderd broden, twintigduizend bolletjes en nog tweeduizend andere broodjes. En dat vrijwel 24 uur per dag. Zijn grote bakkerijen zou Pater het liefst zo snel mogelijk verduurzamen door ze 100 procent op elektriciteit te laten werken.

DUBBEL ZO VEEL STROOM

Toen Liander en Stedin droogjes schreven dat hij geen extra stroom kon krijgen, was dat voor Pater een onaangename verrassing. Als hij zijn bedrijf wil verduurzamen, moet er een zwaardere aansluiting komen op het elektriciteitsnet. Al die kuubs gas voor ovens en stoom moeten vervangen worden door kilowatts elektriciteit. En dat gaat niet met een verlengsnoer. Pater hoopte op een oplossing zodat hij met een zwaardere aansluiting, dubbel van wat er nu in de grond zit, kon verduurzamen. En dus zocht hij contact met de netbeheerders.

ONZEKERHEID

Het overleg leek te werken, er kwamen 'meerjarenplannen' voor het leggen van dikkere kabels in de buurt van de fabrieken van Amarant. Klinkt mooi toch? Maar het is niet genoeg. 'Er zitten nogal wat losse eindjes in', zegt Pater onderkoeld. 'Het is bijvoorbeeld niet duidelijk wanneer de verzwaren af zijn. De meerjarenplannen zijn in de praktijk meerdere jaren van onzekerheid.' Dat betekent dat geen van de bakkerijen van Amarant ook maar enig zicht heeft op een datum waarop ze zeker zijn dat het stroomnet voldoende verzwaard is. Tot die tijd ligt de grote verduurzaming noodgedwongen stil.

In een paar regio's waar zijn fabrieken staan, bijvoorbeeld rond het Betuwse Geldermalsen, is het elektriciteitsnet zo instabiel dat de stroom af en toe wegvalt. Een drama natuurlijk voor een 24-uurs bakkerij, die niet moet hebben dat de ovens afkoelen en weer opnieuw opgewarmd moeten worden. Dat kost allemaal extra energie. 'De netbeheerders tonen doorgaans weinig medeleven of inlevingsvermogen als de stroom ineens wegvalt', zegt Pater. 'Zij beroepen zich snel op de leveringsovereenkomst. Vanuit hun belang, logisch, maar dat lost ons probleem niet op.'

Johan Pater (Amarant Bakkers): 'Veel onzekerheid'

VERHOOGING ENERGIEBELASTING

De verhoging van de energiebelasting maakt de zaak niet leuker. De overheid wil met die verhoging bevorderen dat bedrijven verduurzamen. Dat ze het liefst zo snel mogelijk van het gas af gaan. Pater wil dat dus wel, maar kan het niet. De te zwakke aansluiting van de netbeheerder gaat hém tienduizenden euro's kosten. Dat voelt oneerlijk. Vooral omdat zonnepanelen op het dak ook geen mogelijkheid zijn. 'Het pand in Avenhorn, Noord-Holland, staat er bijvoorbeeld al dertig jaar. Als ik het dak helemaal vol leg met zonnepanelen, krijg ik dat niet meer verzekerd. Wat dat betreft kun je beter een weiland hebben en dat volleggen.' Het afgelopen jaar is Pater met zijn eigen technische dienst minutieus langs alle apparatuur gegaan op zoek naar besparing. Dat heeft toch nog een vermindering van 10 procent opgeleverd. 'Maar het blijft klein wat je op deze manier kunt pakken', relativeert Pater het resultaat. Het blijven de ovens en de stoomkasten die van het gas af moeten. Dan maakt hij de grootste klap. Als voorbereiding kunnen alle nieuwe ovens die het bedrijf aanschafte omgebouwd worden van gas naar elektriciteit. Dus als die verzwaarde aansluiting komt, is Amarant er ook helemaal klaar voor.

NIEUW PAND

In Avenhorn wil Pater een nieuw pand neerzetten. En waar de netbeheerder op zich laat wachten, werkt de gemeente wel mee. De nieuwe broodfabriek moet natuurlijk wel zonnepanelen op het dak krijgen. Zo lost hij het probleem op één locatie toch een beetje op, maar helemaal van het stroomnet af gaat hem daarmee niet lukken. Of hij een voorloper is of niet, interesseert Pater niet echt. 'Het is geen wedstrijd wie het eerst over de streep is. Dit probleem speelt in de hele bakkerij-industrie. Ik heb wel de indruk dat het bij de fabrieksbakkers iets meer *top of mind* is dan bij de ambachtelijke bakkerijen. Daar is het verbruik ook veel hoger natuurlijk.' 'Onze duurzaamheidsplannen zetten we niet op een laag pitje', verklaart Pater stellig. 'Het gaat om meer dan alleen de energierekening. We móeten iets doen aan de uitstoot van CO₂. Ook daarom beginnen we liever bij groot dan bij klein. Zo zetten we de grootste stappen. En op een gegeven moment zal dat ook wel geld opleveren.'

'DE STROOM VALT SOMS INEENS WEG'

EDWIN BEENTJES (CTS GROUP)

'WE KUNNEN NU NIET OVERSTAPPEN OP ELEKTRISCH RIJDEN'

CTS GROUP is een distributeur, legt Edwin Beentjes uit. Dat is wat anders dan een transportbedrijf dat van A naar B rijdt. CTS GROUP-vrachtwagens rijden in de rustige uren door heel Europa naar overslaglocaties dicht bij de uiteindelijke bestemming. In die vrachtwagens zit alles wat niet snel bederft of extreem kwetsbaar is bij het meerdere malen in- en uitladen. Vanuit de overslaglocaties wordt de lading door kleinere vrachtauto's naar de diverse eindpunten gereden voor de *final mile* levering.

HOUDBAARHEID

'Mijn zakenpartner en ik lopen beiden tegen de zestig, dus onze houdbaarheidsdatum komt in zicht', zegt de ondernemer niet zonder zelfspot. 'Wij willen het bedrijf dat wij de afgelopen achtentwintig jaar hebben opgebouwd te zijner tijd goed overdragen aan onze opvolgers en dus nu verduurzamen. Dat ze niet denken: bedankt dat je ons met de problemen laat zitten.' Daarop hebben we als CTS GROUP een duurzaamheidsvisie en -strategie geschreven. Alleen al het wagenpark van honderd eenheden elektrisch opladen wordt een enorme taak.'

De duurzaamheidsproblemen die Beentjes probeert te vermijden, worden vergroot omdat het bedrijf de afgelopen jaren uit zijn jasje groeide en een nieuw pand noodzakelijk is. Daarvoor zoekt hij een andere locatie in Nieuw-Vennep of omgeving. CTS GROUP heeft in de Haarlemmermeer een grote logistieke op- en overslaglocatie en ook nog twee parkeerterreinen in de buurt waar het merendeel van zijn vrachtauto's staat. Die drie locaties wil Beentjes bij elkaar voegen. 'Wij kunnen op deze plek niet uitbreiden en het pand is nauwelijks te verduurzamen. Het pand is gebouwd voordat mensen eraan dachten dat je er honderden zonnepanelen op kwijt kunt bijvoorbeeld. Als we dat zouden doen, stort het dak in door het gewicht van de panelen. Maar in de Haarlemmermeer is grond schaars. Lege percelen worden niet uitgegeven omdat er geen

Edwin Beentjes (CTS Group): 'We kunnen niet overstappen op elektrisch rijden'

stroomaansluiting kan komen. Als ik zou weten wanneer er grond beschikbaar komt, kan ik plannen en kunnen we echt aan de slag met onze duurzaamheidsstrategie.'

Ondertussen zit CTS GROUP noodgedwongen aan een druppelinfuus als het gaat om verduurzaming. Er kunnen maar kleine stapjes worden genomen. 'Overstappen op elektrisch rijden is voor ons nu niet mogelijk. We kunnen alleen de twee vrachtauto's die we nu al hebben aan het net hangen.'

SAMEN ZELFVOORZIENEND

Om niet bij de pakken neer te zitten, heeft Beentjes de koppen bij elkaar gestoken met collega-ondernemers op het bedrijventerrein Nieuw-Vennep-Zuid. 'We zijn aan het onderzoeken of we samen iets kunnen ondernemen voor energieopwekking. De energie die wordt opgewekt, gebruiken we dan zelf met alle ondernemers. Op de langere termijn zouden we het bedrijvenpark los van het stroomnet willen, helemaal zelfvoorzienend. Met een eigen laadplein, zoals je nu vaak ziet dat bedrijven een eigen dieseltankstation hebben.' Voor de kortere termijn kijkt hij met elektriciteitsbedrijf Vattenfall of de bestaande aansluiting efficiënter gebruikt kan worden.

MET DE FIETS

Is het bedrijf verplaatsen naar een andere regio geen oplossing? Zeker niet, zegt Beentjes resoluut. 'Ik heb driehonderdvijftig man personeel en 80 procent daarvan komt op de fiets naar het werk. Verplaatsen betekent automatisch buiten de Randstad. Ik zie graag dat zo veel mogelijk mensen op de fiets naar het werk gaan, dan moet ik ze niet in de auto jagen om 100 kilometer naar hun werk te rijden. Dat is toch gek als ik wil verduurzamen? Trouwens, wie garandeert mij dat ik niet hetzelfde probleem krijg als ik elders in Nederland een locatie vind die geschikt is voor een distributiebedrijf.' ■